

du. V §u 14 čís. 1 zákona na ochranu republiky se praví: »Kdo . . . pobuřuje proti státu pro jeho vznik«. Pojmem »pro jeho vznik« jest ve smyslu tohoto zákonného ustanovení rozuměti souhrn skutečností, ze kterých vzešel Československý stát třeba i postupně v těch hranicích, které tu byly v době spáchání trestného činu. Skutečností takovou je nepochybně také inkorporace Hlučínska na základě článku 83. Versallské smlouvy a zákona ze 30. ledna 1920, čís. 76 sb. z. a n. Poněvadž obžalovaný jest, jak rozsudek zjišťuje — mužem inteligentním a vlivným, jedním z politických vůdců oné části obyvatelstva v Š., která je orientována německy, a jako obratný a demagogický řečník zvolil k svému útoku na stát okázalou formu a nebezpečné ovzduší volební schůze s posluchačstvem, dřívějšími řečníky již rozvášněným, usoudil prvý soud správně, že předsevzal činnost, objektivně způsobitou, pobouření obyvatelstvo hlučínské, t. j. vytvořiti v něm duševní stav, státu nepřátelský, který by se mohl vybiti v činech, republice škodlivých, na př. v dožadování se pomoci u zahraničních činitelů a ve štvání proti Československému státu v zahraničí. A poněvadž je dále bezvadně zjištěno, že si pachatel byl vědom významu svých slov i případných následků svého činu, odpovídá odsuzující výrok pro přečin podle §u 14 zák. na ochranu republiky zjištěnému stavu věci i zákonu.

#### Čís. 2052.

**Ochrana republiky (zákon ze dne 19. března 1923, čís. 50 sb. z. a n.).  
Souběh přečinu §u 14 čís. 5 zákona s přečinem pobuřování podle §u 300 tr. zák.**

S hlediska §u 14 čís. 5 zákona není třeba hanobiti republiku přímo. I paušálním a tendenčním hanobením jednotlivých složek veřejného života republiky a úkonů její činitelů komunistickým agitátorem může býti hanobena republika sama.

Otázka, zda jde o pouhou tendenční kritiku jednotlivých činitelů republiky (úřadů) a pobuřování proti nim (§ 300 tr. zák.), či o pobuřování proti republice ve smyslu §u 14 čís. 5 zákona, jest quaestio facti.

Subjektivní skutková podstata §u 14 čís. 5 zákona nevyžaduje úmyslu pachatelova, ohroziti obecný mír; stačí jeho vědomí, že jeho čin jest způsobilý, takové nebezpečí přivoditi.

Pokud odsouzenému pro přečin §u 14 čís. 5 zákona nelze povolití podmíněný odklad trestu (§ 35 zákona).

(Rozh. ze dne 20. srpna 1925, Zm II 57/25.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost obžalovaného do rozsudku zemského trestního soudu v Brně ze dne 16. prosince 1924, jímž byl stěžovatel uznán vinným přečinem rušení obecného míru podle §u 14 čís. 5 zákona ze dne 19. března 1923, čís. 50 Sb. z. a n. a přestupkem proti bezpečnosti cti podle §u 491 tr. zák. a článku V. zákona ze dne 17. prosince 1862, čís. 8 ř. zák. z roku 1863, a zamítl v neveřejném zasedání jeho odvolání z výroku o nepřiznání podmíněného odkladu výkonu trestu, mimo jiné z těchto

## d ů v o d ů:

Z důvodu §u 281 čís. 5 tr. ř. vytýká zmateční stížnost rozsudku, že neuvádí vůbec důvodů pro zjištění, že řeč byla pronesena v úmyslu, hanobiti republiku a ohroziti obecný mír v republice. Poukaz na zjevnost úmyslu pro člověka pravidelného myšlení nemůže prý jako odůvodnění přijíti v úvahu, když celá řada svědků potvrdila, že neměli dojmu, že chtěl obžalovaný hanobiti republiku. Obecní starosta S. potvrdil, že neslyšel, že se obžalovaný vyjádřil způsobem hanlivým o republice, a že posluchači se rozcházelí zcela v klidu a bez rozčilení, konečně i četníci potvrdili jen, že stěžovatel štvál proti jednotlivým úřadům a proti četníkům v určitých případech, nikoli však že hanobil republiku. Než svoje přesvědčení o úmyslu obžalovaného, hanobiti republiku, opírá rozsudek o úvahu, že každému normálnímu člověku musí býti patrným hanobení republiky, když komunistický agitátor, v kteréžto vlastnosti vystoupil obžalovaný, na agitační schůzi komunistické v řeči, vrcholící v provolání ve smyslu: »Ať žije republika sovětská«, svými výroky zhanobí téměř všechny složky veřejného života republiky od jejich budovatelů přes sbor zákonodárný, vládu, úřady, jednotlivé osoby úřední až k soudům a četníkům, že skutečnost ta nemohla proto býti pochybna ani obžalovanému při jeho vzdělání a povolání jako kandidáta advokacie, a když přes to, že si ji uvědomil, výroky takové pronesl, jednal ve zřejmém úmyslu hanobením ústavních činitelů, úřadů, veřejných orgánů republiky, hanobiti republiku samu. Úmyslu pachatelova, ohroziti obecný mír, § 14 čís. 5 zákona na ochranu republiky vůbec nevyžaduje; stačí vědomí pachatelovo, že jeho čin je způsobitelný, takové nebezpečí přivoditi. Odvozuje-li rozsudek toto vědomí pachatelovo v projednávaném případě z vysokého stupně inteligence obžalovaného, jenž si proto nutného účinku své řeči nemohl neuvědomiti, nelze tvrditi, že vůbec nevedl důvodů pro toto své zjištění po stránce subjektivní, jak by to § 281 čís. 5 tr. ř. předpokládal, to tím méně, ježto rozsudek výslovně poukazuje na projevy účastníků shromáždění, které zřejmě nasvědčovaly tomu, že řečník vyvolává svou řečí v posluchačích pobouření a pohoršení. Okolnost, na niž stížnost poukazuje, že totiž jednotliví účastníci neměli dojmu, že obžalovaný chtěl republiku hanobiti, a že se nálada, vzbuzená v posluchačích, nevybila v nějakých úkonech, obecný mír rušících, nemůže prejudikovati přesvědčení soudu o skutečném úmyslu obžalovaného. Jsou-li důvody v rozsudku uvedené postačitelny, by přesvědčení to bylo o ně opřeno, nelze zkoumati v rámci uplatňovaného formálního důvodu zmatečnosti.

Po hmotněprávní stránce uplatňuje stížnost podle §u 281 čís. 9 a) po případě 10 tr. ř., že čin obžalovaného nenaplnuje skutkové podstaty podle §u 14 čís. 5 zákona na ochranu republiky, že by mohl nanejvýše býti podřaděn předpisu §u 300 tr. zák., spadajícího do příslušnosti poroty, jelikož kritika vlády (koaličního režimu), v níž řeč stěžovatelova vrcholila, a jednotlivých vládních orgánů a státních úřadů neznamená ještě hanobení republiky a že odchylný názor nalézacího soudu jest nesprávným. Zákon nevyžaduje v §u 14 čís. 5, aby hanobení stalo se nutně přímo, snad výslovným jmenováním republiky. Hanobení státi se může, často mnohem účinněji, i nepřímo, když hanobí se vše to,

v čem se veřejný život v republice projevuje. Jelikož pak veřejný život v republice může se projevovati jen v úkonech jejích činitelů, jest zřejmo, že paušálním, tendenčním haněním všeho toho, co tito činitelé, za republiku jednající, konají, může hanobena býti republika sama. Šlo-li o pouhou tendenční kritiku jednotlivých těchto činitelů a pobuřování proti těmto, po případě úřadům, či o hanobení republiky samé, jest quaestio facti, již řešiti jest nalézacímu soudu dle obecných vykládacích pravidel, při čemž je mu zejména přihlížeti k projevu v jeho celistvosti. To činil v tomto případě nalézací soud výstižně dle důvodů rozsudku. Dospěl-li takto k jinému výsledku, než obhajoba obžalovaného, nelze proti tomu v rámci uplatňovaných hmotněprávních důvodů s úspěchem brojiti. Přisvědčiti jest ovšem stížnosti, že hanobení, má-li vyčerpati skutkovou podstatu podle §u 14 čís. 5 zákona na ochranu republiky, musí se státi způsobem surovým neb štvavým a musí býti způsobilé, snížití vážnost republiky neb ohroziti obecný mír v ní. Než obojí zjišťuje a odůvodňuje též napadený rozsudek. Poukazujet v příčině prvé nejen na obrat, že byrokraté chovají se nyní k lidem zpupně a jsou suroví, nýbrž zejména i na další výroky. Ve výrocích těch vytýká se úřadům, pozemkovou reformu provádějícím, nemilosrdné a kruté vystupování vůči malým zemědělcům, zdůrazňuje se nemilosrdné vymáhání toho, co budovatelé státu ne nezištným způsobem vydávali, berním šroubem na malých lidech a nutnost, vypuditi pravé bolševiky, tedy bezcharakterní násilníky z ministerstev a ústředních kancelářů, kam byli po převratě usazeni, hanobí se ústavní činitelé, již vytvořili zákon na ochranu republiky poukazem, že zákona toho potřeba jest v první řadě k jejich pozavírání. Jelikož z těchto ukázek z řeči obžalovaného zřejmě vychází na jevo tendence, vzbuditi v posluchačích nepřátelské smýšlení proti předmětům dotyčných útoků, nelze přisvědčiti stížnosti, že způsob, jímž byla obžalovaným hanobena republika, nebyl takovým, jak předpokládá § 14 čís. 5 zákona. Ohledně způsobilosti, ohroziti mír, stačí poukázati na to, co v tomto směru bylo již výše při rozboru zmatku podle §u 281 čís. 5 tr. ř. uvedeno, a že i názor soudu, že soustavné hanobení téměř všech veřejných činitelů republiky od jejich zakladatelů až po poslední orgány moci výkonné, nemůže nemíti účinku, by jím nebyla též snížena i vážnost republiky samé, nelze označiti právně pochybeným, jakmile se připustí možnost, že souhrnem útoků na tyto činitele může býti útočeno též na republiku samu. Ne neprávem označuje rozsudek charakteristickou též okolnost, že obžalovaný zřejmě úmyslně opomenul, by vůči souhrnu svých výtek, činěných téměř všem veřejným činitelům republiky, zmínil se i jen jediným pochvalným slovem o nějakém úkonu nebo projevu některého ústavního činitele nebo veřejného orgánu. Třebaže není povinností oposičního politika, jak praví stížnost, chváliti vládu a její orgány, tedy přece tato stránka projevu obžalovaného jest vykládacím prostředkem pro zjištění pravého významu. Sluší připustiti, že závadné výroky samy o sobě vykazují též známky přečinu podle §u 300 tr. zák. Proto nelze však uznati právně pochybeným, když nalézací soud, hodnotě projev v jeho celistvosti, shledal v něm útok proti obecnému míru, rázu v §u 14 čís. 5 zákona na ochranu republiky vytknutého. Ostatně jen mimochodem budiž poukázáno na to, že nemá obžalovaný příčiny, cítiti se touto kvalifikací činu stíženým, kdyžtě přečin podle §u

300 tr. zák. jest ohrožen trestem vyšším, nežli přečin podle zákona na ochranu republiky.

Odvolání obžalovaného z nepřiznání podmíněčného odsouzení není odůvodněno. Vývody odvolání nejsou s to, by vyvrátily správné odůvodnění dotyčného rozsudkového výroku. Podle §u 35 zákona na ochranu republiky jest u osob, starších osmnácti let, podmíněčné odsouzení vyloučeno, jde-li o zločin podle tohoto zákona, vůbec, jde-li o přečin nebo přestupek, vyžaduje-li veřejný zájem výkonu trestu. Nalézací soud právem proto řešil otázku podmíněčného odsouzení s hlediska uvedeného zákonného ustanovení a právem usoudil, že v tomto případě veřejný zájem vyžaduje výkonu trestu, neboť obžalovaný pronesl závadné výroky, naplňující skutkovou podstatu přečinu podle čís. 5 §u 14 zákona na ochranu republiky na táboru lidu čítajícím asi 300 posluchačů a výroky svými haněl téměř všechny složky veřejného života republiky a to způsobem, který byl způsobilým vzbuditi přímo odpor proti demokraticko-republikánské formě státu. Bylo proto odvolání jako neodůvodněné zamítnouti.

### Čís. 2053.

**Lichva (cís. nař. z 12. října 1914, čís. 275 ř. zák.)**

Ke skutkové podstatě úvěrové lichvy ve smyslu §u 2 čís. 1 zákona se nevyhledává, by pachatel sám odměnu žádal.

Pojem »nápadného poměru hodnot« je relativním; dlužno tu přihlížeti k oklonostem případu, ku platební způsobilosti dlužníků a k pachatelovu risiku.

(Rozh. ze dne 21. srpna 1925, Zm I 374/25.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost obžalovaného do rozsudku zemského trestního soudu v Praze ze dne 1. dubna 1925, jímž byl stěžovatel uznán vinným přečinem podle §u 2 čís. 1 cís. nař. ze dne 12. října 1914, čís. 275 ř. zák., mimo jiné z těchto

d ů v o d ů :

Zmatečnost podle §u 281 čís. 4 tr. ř. spatřuje stížnost v tom, že nalézací soud zamítl při hlavním přelíčení návrh obžalovaného na opatření spisů okresního soudu na Král. Vinohradech a na výslech manželky obžalovaného jako svědkyně o okolnostech, obžalovaným uvedených. V protokole o hlavním přelíčení je zaznamenáno, že obžalovaný navrhl důkaz oněmi spisy o tom, že obžalovaný zažaloval jen směnku na 2000 Kč proti Václavu Š-ovi a Juliu M-ovi a že nebylo nic splaceno, a výslech manželky obžalovaného (patrně jako svědkyně) o tom, že svědci sami obžalovanému odměnu nabízeli, že manželka obžalovaného opatřovala peníze s námahou a že odměna za opatření peněz byla přiměřená. Tyto návrhy byly právem zamítnuty. Okolnosti, jež měly býti dokázány oněmi spisy, nenasvědčovaly vůbec tomu, že obžalovaný se nedopustil přečinu, o který tu jde; zejména nelze přisvědčiti názoru